

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserter) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 29. marcija 1901.

Politični oddelek.

Revolucionarni pojavi v Rusiji.

Evropa opazuje z začudenjem, kar se godi zadnji čas v Rusiji, zakaj revolucionarni pojavi v raznih mestih svedočijo, da so tam razmere postale tako neznosne, da je prišlo do eksplozije.

V zadnjih tednih prišlo je v raznih mestih do pravih pravcatih revolt. Uprizorili so jih visokošolci, katerim pa so se po nekod pridružili tudi delavci, kar se doslej še nikdar ni zgodilo. Najprej je prišlo do revolt v Kijevu, od tod pa se je zaneslo to gibanje v Odeso in potem tudi v Moskvo in v Petrograd ter je doseglo svoj vrhunec v atentatih na umrlega naučnega ministra Bogolepova in na prokuratorja sv. sinoda Pobědonosceva.

Naša naloga ne more biti, da bi popisovali posamične izgrede, ki so se primerili, in pa grozovito brezobzirnost in krutost, s katero so oblastva zatrla te izgrede, ampak poiskati nam je samo vzroke teh revolt in povedati njih morebitne posledice.

Prva posledica je ta, da je ruski car takorekoč pobegnil iz Petrograda na svoje letovišče. To svedoči, kako resno in nevarnost pripisujejo odločilni krogi nastalemu revolucionarnemu gibanju.

Tega gibanja prvi vzrok so skrajno reakcionarne določbe zastran postopanja z visokošolci, ako ti store kak političen pregrešek, v prvi vrsti določba, da se taki visokošolci za kazen uvrste v armado, s čimur se jim za vse življenje uniči njih karijera. Ta uprav v nebo vpijoče brutalna odredba se je izvrševala z vso krutostjo in se je v zadnjih letih na stotine visokošolcev utaknilo mej vojake samo zaradi kake neprevidne besede. In kaj je naravnejše, kakor da modernih idej in nazorov napojena mladina ostro kritikuje uredbe in razmere, ki so v direktnem nasprotju z njenimi ideali.

Kakor je profesor Jagić v „Neue freie Presse“ pojasnil, so razni profesorji ruskih vseučilišč opetovano svarili rusko vlado in jej priporočali, naj na vseučiliščih uveljavi liberalnejše statute, ali vsa ta svarila in priporočila so ostala brez uspeha, ker so vladajoči krogi skrajno reakcionarnega mišljenja in v svoji antipatiji zoper zapadnoevropske uredbe in ideje nedostopni vsem argumentom moderno mislečih ljudi.

Nasprotje mej novodobnimi nazori dijaštva, kateri nazori so sad njihove omike, in mej zastarelimi reakcionarnimi javnimi uredbami je provzročilo sedanje gibanje, a če so se mu pridružili tudi delavci, kaže to, da so začeli čutiti reakcionarne razmere tudi tisti sloji, ki so do zdaj živeli večinoma samo animalično, ker se za javne zadeve sploh niso brigali. Visokošolci so v zadnjih petdesetih letih uprizorili že mnogo revolt, ali delavstvo doslej ni bilo nikdar na njihovi strani nego vedno na strani vlade. Sedaj prvič so delavci in to posebno odločno v najbolj ruskem vseh ruskih mest, v Moskvi nastopili roko v roki z visokošolci.

Vladajoče kroge so revolte navdale z velikim strahom. O tem sicer ni dvoma, da bo vlada revolucionarno gibanje brez težav zadušila in že sedaj se ve, da ima namen storiti to z nečuveno krutostjo, kajti tako, kakor postopa ruska policija v Odesi, v Petrogradu in v Moskvi, tako se postopa k večjemu v kaki azijski državi ne pa v Evropi. Ali že policija ugonobi še toliko tisoč krivih in nedolžnih ljudi, tistih idej, iz katerih se je nastalo revolucionarno gibanje razvilo, ne bo zadušilo. Kaj je pomagalo, da se je po smrti Aleksandra II. uvedel uprav barbarski despotizem, to kaže sedanja revolta, ki je največja, kar jih je Rusija doživela v zadnjih 150 letih?

Sedanji car to menda sam uvideva, tako vsaj kaže sklep, ki ga je storila ruska vlada glede premembe vseučiliškega statuta. Ruska vlada je namreč sklenila odpraviti iz statuta to isto določbo, ki je neposredni povod revoltam, določbo, da se visokošolci zaradi političnih prestopkov uvrste v armado. To je korak, katerega bi

od ruske vlade ne bil nihče pričakoval, korak, ki bi ga tudi reakcionarnega duha napolnjeni ruski državniki gotovo ne bili storili, da se ni zanj odločil pred vsemi car sam.

Vsekako je ta korak dobro znamenje. Sicer je gotovo, da bi se prenačil, kdor bi hotel sklepati iz tega, da se bo Rusija kar čez noč izneverila svojim tradicijam in se postavila na stališče modernih držav ali upati se vsaj sme, da bo počasi delala modernim idejam tudi na polju politike koncesije, kakor je to storila na polju kulture in narodnega gospodarstva. Ž.

Politični pregled.

Državni zbor. — Zadnje dni je žugala nevarnost mirnemu parlamentarnemu delovanju. Ker ni hotelo predsedništvo dovoliti, da se v javni seji čitajo nekatere interpelacije zoper duhovščino, zažugali so nemški radikali z obstrukcijo, ki se je imela pričeti že v petkovi seji. V ta namen so pripravili dva nujna predloga, katera so nameravali staviti v predzadnji seji ter tako preprečiti obravnavo o točkah, stoječih na dnevnem redu. Mala kapitulacija od strani predsednika, ki je nemškim radikalcem obljubil, da se prečitajo dve njih interpelacij v javni seji, je pomagalo, da so nemški radikali odnehali od obstrukcije. Poslanska zbornica je zadnji teden rešila več važnih predlog. Sprejela je zakon, s katerim se odpravijo mitnice, ali upanja ni, da bi vlada ta zakon predložila cesarju v odobrenje. Vzrok je ta, da bi vsled odprave mitnic odpadlo 120 milijonov kron državnih dohodkov, kateri niso pokriti, in radi tega se je vlada izrekla zoper zakon. Nadalje je poslanska zbornica sprejela zakon o rentnem davku in pa zakon o kumulativnih sirotinskih blagajnah. V sredo se je v posebni večerni seji vršila volitev delegacije. Opozicija je volitvi nasprotovala. V začetku so bili tudi nemški nacionaleci proti temu, da bi se vršila volitev delegacije pred Veliko nočjo in so zahtevali, da naj se viši šele po Veliki noči. Bali so se, da vlada po Veliki noči državnega zbora dlje časa ne skliče, toda vlada jim je za stalno obljubila, da se to ne zgodi in vsled tega so se udali. Volitev je bila viharina, ker so radikalne stranke zahtevale, da se mora prej odpraviti § 14. predno se vrši volitev. No, volitev se je vzlic temu izvršila. Za Kranjsko je izvoljen dr. Šusteršič. Zadnja seja pred Veliko nočjo je danes v petek.

Nemški prestolonaslednik se baje zaroči s hčerjo prestolonaslednika Rudolfa, nadvojvodinjo Elizabeto. Tak ima biti namen določenemu štiridnevnomu bivanju nemškega cesarja na Dunaju.

Na Portugalskem se nemiri nadaljujejo ter so razširjeni že na več mest. V Lizboni zapirajo oblasti ljudi tako, da jih nimajo nikamor več djati. Deputacije silijo h kralju, da ga pouče o vzroku nemirov.

Macedonija. — Organu macedonskega revolucionarnega odbora „Reformi“ poročajo o strašnem preganjanju, kateremu so izpostavljeni Bolgari v Macedoniji. Že tri tedne uprizarjajo Turki pravcati lov na Bolgare, ki vsled tega žive vsi v silni nevarnosti. Največja grozodejstva se vrše v solunskem okraju. Ondi se ne spoštuje ne cerkev, ne šola, ne javna poslopja in sploh ničesar. Noč in dan se vrše hišne preiskave in aretovanja, pri katerih Turki nastopajo nad vse nečloveško z Bolgari. Vse ječe so že prenapolnjene, tako da morajo ujetniki prebiti noč in dan pod milim nebom ob vojni straži. Ako se le kje prikaže kak Bolgar, zgrabijo ga ter ga tirajo v zapor, a brez izjeme jih mučijo in sramote. Še mnogo huje se godi po manjših mestih, trgih in vaseh. Vojaki, žandarji, bašibo-

zuki preganjajo in pobijajo Bolgare, žene in dekleta sramote, ropajo po hišah in zažigajo. V Solunu je proglašeno vojno sodišče, predseduje pa mu turški krvolok Turkan-paša, ki je prišel iz Carigrada. To je povprečna slika sedanjih žalostnih razmer v Macedoniji, kakor poročajo o njih razni list. A sedaj je došlo med svet neko drugo presenetljivo poročilo. „Narodni Listy“ poročajo, da so se dale informirati na viru, a da so dobili sledeči odgovor: V Macedoniji ni prav nobenega vstanka, marveč je vse tiho in mirno. Vse, kar so listi poročali o prelivanju krvi in druge grozne reči, so le časnikarske izmišljotine, naročene najbrže od Angležev in Nemcev v ta namen, da bi se natvezilo Rusiji neko veliko vprašanje v Evropi in bi tako naredilo pot Nemčiji in Angliji na Kitajskem. O kakem resnem vstanku vsega naroda v Macedoniji pa že radi tega ni govora, ker so macedonski Bolgari in Srbi mirno in pohlevno ljudstvo.

Italija in trozveza. — Poročevalec pariškega izdanja „New-York Herald“ je imel z italijanskim ministrskim predsednikom Zanardellijem pogovor, ki se je sukal o trozvezi in stališču Italije nasproti istej. Zanardelli je povdarjal, da bo ministrstvo vršilo vse obveze Italije, naložene jej od trozveze. Ali za bodočnost vsprejme Italija obveze še le po tehtnem pomisleku. Interesi dežele, da morajo izključati vse druge obzire. In ministrstvu se ne bo baviti samo z zveznimi pogodbami, ampak tudi s trgovinskopolitiškimi. Sum nasprotnosti do Francije treba odstraniti. Italija in Francija morata na vsaki način ostati prijateljici! Sploh je Zanardelli s posebnim ognjem govoril o svojih simpatijah do Francije in je izrekel svoje prepričanje, da bo sestanek v Toulonu v novo jamstvo prijateljstva med obema narodoma. Tu mora vsakomur pasti v oči nenavadna toplota, s katero je Zanardelli govoril o Franciji, in bladna rezerva, za katero se je skrival nasproti trozvezi. Saj zatrdila, da bo Italija spolnjevala svoje obveze, vsprejete nasproti trozvezi, dokler ista obstoji, vendar ne bo nikdo smatral kakor navdušenje za isto. Ko se je nedavno doznalo, da se je italijanski minister za vnanje stvari, Prinetti, izrazil v zmislu, neugodnem za obnovljenje trozveze, je bilo še možno misliti, da je to bilo le njegovo zasebno mnenje, ne pa ministrovo, in da je tudi s svojim zasebnim mnenjem osamljen v ministrstvu. Sedanje izjave Zanardellijeve pa ovrgavajo to domnevanje in vzbujajo drugo: da se oficijelna Italija res pripravlja na možnost drugačne vnanje politike.

Dogodki na Vstoku. Odnosaji med Rusijo in Japonsko postajajo radi korejskega vprašanja vedno bolj napeti, in se je vsled agitacije od strani Japonske, te Rusiji skrajno sovražne stranke bati, da bi se ta prepir zaključil z rusko-japonsko vojno. Te vesti so provzročile rapidno padanje kurzov na japonski borzi. Vlasti delajo na vse pretege na to, da bi rusko-kitajski dogovor ne stopil v veljavo. Angleški viri hočejo vedeti, da je grof Lamsdorff — ruski minister za vnanje stvari — privolil v to, da se rešitev tega vprašanja poveri grofu Walderseeu; verjetno pa je, da je to le pobožna želja Angležev in njih prijateljev.

Vojna v južni Afriki. — Angleži ne morejo na noben način doseči kaknega večjega uspeha in so vedno tam, kakor da bi bili zakopani; vse vesti, ki prihajajo iz južne Afrike Angležem v prilog, so samo za to, da jih je mogoče pozneje preklicati. Novejša poročila nam tudi ne prinašajo nič važnejšega, nego to, da so si Buri zopet preskrbeli novih živil in sicer po svoji stari navadi; s tem, da so napadli in oplenili angleški vlak. Če bodo Angleži še dolgo tako skrbeli za živila svojim sovražnikom, potem res ne bo še tako kmalu konca temu krvavemu plesu. Ako bi hoteli Angleži sestradati Bure, morali bi prenehati s pošiljatkami živil v južno Afriko! Ali to je zlomek, da bi na ta način sestradali še mnogo prej svoje lastne vojake. Čudno, da se v angleškem parlamentu ni našel še nobeden hudomušnež, ki bi vojnega ministra interpeliral, da-li je postavil v vojni proračun tudi stroške za